ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN—POLONIA
VOL. XXII, 2 SECTIO H 1988

Katedra Organizacji i Zarządzania
Szkoła Główna Planowania i Statystyki w Warszawie

Wacław GĄBARA

# Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania SGPiS w latach 1965—1978 i jej kierownik prof. dr Jerzy Kurnal

Кафедра теории организации и управления Главной школы планирования и статистики в 1965—1978 гг. и её руководитель проф. Ежи Курналь

The Chair of the Theory of Organization of Management of the Central School of Planning and Statistics (SGPiS) between 1965 and 1978, and Its Head, Professor Jerzy Kurnal

## SYLWETKA KIEROWNIKA KATEDRY Z TAMTYCH LAT

Na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych w Polsce wyodrębniła się z nauk ekonomicznych i zdobyła wśród nich miejsce znaczące nowa dyscyplina. Określano ją najpierw mianem „teorii organizacji i zarządzania", następnie — „nauki o organizacji i zarządzaniu" lub innymi nazwami podobnymi, które od początku lat siedemdziesiątych są stosowane zwykle zamiennie. Profesor Jerzy Kurnal nie tylko należał wraz z profesorami: Janem Zieleniewskim, Jerzym Trzcienieckim, Alfredem Czermińskim i Józefem Boroniem do nielicznego jeszcze wówczas grona przedstawicieli tej nowej dyscypliny, lecz ponadto był jednym z najbardziej aktywnych jej propagatorów. Oprócz pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej w Szkole Głównej Planowania i Statystyki, którą podjął w 1947 r. jeszcze jako student III roku byłej Szkoły Głównej Handlowej, sprawował w tym najważniejszym dla naszej nauki etapie jej rozwoju szereg funkcji mających coraz szerszy zasięg społeczny.

W 1960 r. zostaje przewodniczącym Sekcji Handlu Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, a w latach 1963—1971 pełni funkcję przewodniczącego zarządu tego Oddziału. W latach 1969—1972 zostaje powołany na członka Komitetu Nauk Or-

ganizacji i Zarządzania Polskiej Akademii Nauk, a od 1973 r. obejmuje funkcje członka prezydium tego Komitetu i zarazem przewodniczącego Zespołu Prognoz i Prac Badawczych. W 1971 r. zostaje wybrany na członka zarządu głównego TNOiK i obejmuje funkcję wiceprezesa Towarzystwa. Wcześniej jeszcze, bo w 1964 r. zostaje powołany na stanowisko redaktora naczelnego „Problemów Organizacji" — Zeszytów Naukowych TNOiK i to stanowisko zajmował do połowy 1988 r. W latach 1962—1972 uczestniczył w czwartkowych seminariach prowadzonych przez prof. T. Kotarbińskiego i prof. J. Zieleniewskiego w ramach Pracowni Ogólnych Problemów Organizacji Pracy PAN, później przemianowanej na Zakład Prakseologii.

Pełnienie tych wszystkich funkcji społecznych było ogromnym wkładem do nauki o organizacji i zarządzaniu. Chodziło wszak nie tylko o popularyzację wiedzy z zakresu tej nauki, lecz także o zapewnienie nowej w Polsce dyscyplinie należnego jej miejsca wśród innych nauk społecznych i w praktyce gospodarczej. Przeciwstawiając się nie zawsze wtedy przyjaznym wypowiedziom na temat tej nauki zwłaszcza podkreślającym nadmierną ogólnikowość jej treści i oderwanie od życia, prof. Jerzy Kurnal występuje wobec zarządu głównego TNOiK z inicjatywą zorganizowania w latach 1969—1970 cyklu 13 seminariów z udziałem wybitnych przedstawicieli ówczesnej teorii organizacji i zarządzania i dyscyplin blisko z nią spokrewnionych w celu przedyskutowania węzłowych problemów. Objąwszy następnie kierownictwo tego cyklu seminariów, zaprasza do udziału w dyskusji m. in. profesorów: T. Kotarbińskiego, J. Zieleniewskiego, T. Pszczołowskiego, Z. Pawlaka, M. Mazura, S. Kowalewską, A. K. Koźmińskiego, K. Szaniawskiego, S. Filipkowskiego, T. Tomaszewskiego. Wspólnym dorobkiem wszystkich tych uczestników seminariów był zbiór referatów i wypowiedzi w dyskusji dający nie tylko aktualny obraz nauki o organizacji i zarządzaniu, lecz ukazujący także jej perspektywy.[1] Jest to jeden z przykładów inicjatywy prof. Jerzego Kurnala i Jego aktywnego udziału w upowszechnianiu nowej wówczas dyscypliny.

Takich inicjatyw z ramienia TNOiK a także SGPiS było wiele. Uczestnicząc w wielu seminariach, konferencjach naukowych, w tzw. „szkołach letnich" oraz zjazdach w kraju i za granicą, które dziś trudno zliczyć. Prof. Jerzy Kurnal reprezentuje w swych wystąpieniach aktualny dorobek nauki polskiej w dziedzinie organizacji i zarządzania, a w ramach tego dorobku własne osiągnięcia badawcze. Działalność naukowa Jerzego Kurnala spotkała się w owym czasie z wysoką oceną

[1] Referat i przebieg dyskusji został opublikowany (w) „Problemy Organizacji" 1969, 15 oraz 1970, 18, 19.

kierownictwa państwowego i politycznego. W 1968 r. Rada Państwa nadaje Mu zaszczytny tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1976 r. — profesora zwyczajnego.

We wcześniejszych latach, mianowicie w 1955 r., prof. Jerzy Kurnal zostaje odznaczony „Medalem X-lecia PRL", a w 1972 r. Złotym Krzyżem Zasługi. W 1970 r. i 1972 r. Minister Szkolnictwa Wyższego przyznaje Profesorowi dwukrotnie nagrodę II stopnia, za pracę naukową i za pracę dydaktyczną. W 1974 r. i w 1984 r. otrzymuje wysokie odznaczenia państwowe — Krzyż Kawalerski i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. W latach 1968—1973 zostaje czterokrotnie udekorowany „Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju" w stopniach: brązowym, dwukrotnie srebrnym i złotym. W 1971 r. otrzymuje Złotą Odznakę Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, a w 1980 r. Medal im. Karola Adamieckiego. W 1977 r. Minister Oświaty i Wychowania nadaje Mu Medal Komisji Edukacji Narodowej. W 1985 r. przyznany Mu zostaje tytuł honorowy Zasłużony Nauczyciel PRL.

Najpełniej jednak wkład Prof. Jerzego Kurnala do nauki organizacji i zarządzania odzwierciedla zorganizowana przez Niego i przez Niego kierowana Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania, która w latach 1965—1978 funkcjonowała w strukturze SGPiS i zajmowała wśród podobnych jej placówek akademickich w Polsce wysoką wówczas pozycję. Jej osiągnięcia były wynikiem pracy całego zespołu kierowanego przez Profesora, jednak przede wszystkim były wynikiem Jego własnych inicjatyw i sukcesów w dziedzinach dydaktycznej, badań naukowych, wychowania i kształcenia młodej kadry nauczycieli akademickich. Wiele z tego dorobku zachowało się do dziś w prowadzonej w SGPiS działalności dydaktycznej i badawczej z zakresu organizacji i zarządzania.

Chciałbym przedstawić żywy obraz tej Katedry. Bez wątpienia była to jedna z najbardziej prężnych placówek naukowych w Polsce, mogąca poszczycić się znaczną liczbą wyrosłych z niej doktorów i doktorów habilitowanych — późniejszych docentów i profesorów — wychowanków Profesora Jerzego Kurnala; znaczną liczbą publikacji naukowych oraz cennymi dla nauki kontaktami z wieloma uczelniami w kraju i za granicą, m. in. w Szwajcarii, RFN, Szwecji, ZSRR, NRD, USA, W. Brytanii, Finlandii. Zdaję sobie zatem sprawę ze złożoności postawionego przed sobą zadania oraz z trudności przedstawienia w sposób syntetyczny tych wszystkich wydarzeń, które w latach 1965—1978 złożyły się na życie Katedry i jej sukcesy. Konieczne są pewne skróty, uproszczenia, trzymanie się spraw najważniejszych. Ograniczam się wobec tego do przedstawienia Katedry w dwóch głównych płaszczyznach jej działalności: dydaktycznej i badań naukowych. Ponadto wyodrębniam trzy najbar-

dziej — moim zdaniem — charakterystyczne etapy tej działalności: tworzenia Katedry i jej przystosowania do potrzeb SGPiS w drugiej połowie lat sześćdziesiątych, rozbudowy Katedry i umocnienia jej pozycji zarówno w SGPiS, jak i w całym szkolnictwie wyższym, następnie — przygotowania do nowych zadań. Wskutek reorganizacji, która dotknęła Katedrę w 1978 r., i położyła kres jej dotychczasowej działalności, zadania tego ostatniego etapu mogły być zrealizowane niestety tylko w pewnym stopniu.

## NA POCZĄTKU BYŁ ZAKŁAD

Opisując pracę i osiągnięcia Katedry Teorii Organizacji i Zarządzania nie można pominąć okresu poprzedzającego jej otworzenie, obejmującego lata 1962—1964, czy też sięgającego nawet 1959 roku. Działalność dydaktyczna z zakresu organizacji i zarządzania była w SGPiS bowiem prowadzona już wcześniej. Należała ona do Zakładu Teorii Organizacji powołanego do życia z inicjatywy prof. J. Zieleniewskiego na Wydziale Handlu Zagranicznego w 1959 r. i przez niego kierowanego do 1961 r. Zakład ten został w 1961 r. przeniesiony na Wydział Handlu Wewnętrznego i umieszczony w podległej prof. L. Koźmińskiemu Katedrze Organizacji i Techniki Handlu. Wraz z tą zmianą kierownictwo Zakładu Teorii Organizacji powierzono prof. Jerzemu Kurnalowi mającemu wówczas stopień naukowy docenta. Było to zapowiedzią dalszych przeobrażeń Zakładu i realizowanej w jego ramach działalności oraz stopniowej rozbudowy zespołu pracowniczego.

Działalnść dydaktyczna Zakładu Teorii Organizacji początkowo nie wykraczała poza potrzeby Wydziału Handlu Wewnętrznego. Zarówno na studiach dziennych, jak i wieczorowych realizowany był mniej więcej jednakowy program zajęć w wymiarze 30 godzin wykładu z przedmiotu: „Elementy teorii organizacji i zarządzania". Na zaocznych studiach zawodowych natomiast program przewidywał dwugodzinny wykład i konwersatoria z tego przedmiotu w liczbie 4 godzin. Taki był początek. Po dwóch latach program zajęć na studiach dziennych został zmieniony. W roku akademickim 1965—1966 obowiązywało nie 30, lecz 60 godzin wykładu z „Teorii organizacji i zarządzania", realizowanego w semestrach letnim i zimowym na II i III roku studiów. Ponadto, na zaocznych studiach zawodowych powiększono liczbę godzin zajęć z przedmiotu „Elementy teorii organizacji i zarządzania" z 6 do 14, z których 4 godziny przeznaczono na wykład wprowadzający, a 10 godzin na zajęcia konwersatoryjne w małych grupach słuchaczy. Prócz tego w ramach Zakładu Teorii Organizacji uruchomiono seminaria dyplomowe

i magisterskie. W latach 1962—1969 stopień dyplomowanego ekonomisty pod kierunkiem pracowników tego Zakładu a później Katedry, głównie jednak pod kierunkiem jej Kierownika, prof. J. Kurnala, uzyskało 40 osób, zaś stopień magistra ekonomii — 35 osób.

W prowadzeniu w owym czasie zajęć z przedmiotu „Teoria organizacji i zarządzania" dużą trudność stanowił brak podręczników i w ogóle pomocy naukowych, będący bolączką wszystkich w Polsce uczelni ekonomicznych, w których przedmiot ten znalazł się w programie studiów. Zasługą prof. Jerzego Kurnala było szybkie rozwiązanie tej kwestii. Z Jego mianowicie inicjatywy zespół pracowniczy Zakładu przygotował „Wypisy" z oryginalnych prac opublikowanych wcześniej przez J. Zieleniewskiego, J. Kurnala, J. Starościaka, O. Lange, Z. Pietrasińskiego, A. Matejki, I. D. Brossa. Wypisy te zostały następnie wydane dwukrotnie przez PWN w latach 1965 i 1966, i to przyniosło od razu poprawę sytuacji. Ponadto, dla słuchaczy studiów wieczorowych i zaocznych prof. Jerzy Kurnal przygotował przewodnik metodyczny do studiowania teorii organizacji i zarządzania, wielce pomocny w opanowaniu tego bądź co bądź niełatwego przedmiotu. W późniejszych latach przewodnik ten stał się wzorem następnych publikacji tego rodzaju.

W tym początkowym okresie z inicjatywy kierownika Zakładu Teorii Organizacji zespół jego pracowników i doktorantów przystąpił także do badań naukowych. Pierwszą tego rodzaju pracą były prowadzone pod kierunkiem prof. Jerzego Kurnala badania nad postawami integracyjnymi pracowników handlu warszawskiego. W badaniach tych uczestniczyli m. in. dzisiejsi profesorowie A. K. Koźmiński i S. Kwiatkowski, wówczas zajmujący stanowiska pomocniczych pracowników nauki. Wyniki badań opublikowało w 1965 r. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, co pozwoliło zebrany materiał wykorzystać nie tylko do usprawnienia działalności instytucji handlowych, lecz także w procesie dydaktycznym.[2] Trzeba dodać, iż fundament teoretyczny wymienionych badań został przez Profesora przygotowany wcześniej i opublikowany w kilku czasopismach. Stał się więc ogólnie dostępny zarówno członkom zespołu badawczego, jak i uczestniczącym w tych badaniach pracownikom handlu szczebla kierowniczego.[3]

Do działalności naukowo-badawczej Zakładu o bezpośrednim zasto-

---

[2] J. Kurnal (red.): *Integracja sprzedawców sklepowych.* TNOiK, Warszawa 1965.

[3] Zob. następujące prace J. Kurnalą: *Integracja i dezintegracja w organizacjach zakładów pracy.* „Problemy Organizacji" 1963, 1; *Procesy integracyjne i dezintegracyjne w instytucjach będących zakładami pracy.* „Materiały Prakseologiczne" 1963 z. 11; Zarządzanie przez integrację w handlu. „Zeszyty Naukowe SGPiS" 1963, 46.

sowaniu praktycznym należy również przeprowadzona przez Profesora przy pomocy mgr J. Kuligowskiego ekspertyza koncentracji funkcji w „Społem" ZSS (1965) oraz trwające blisko dwa lata (1964—1965) prace nad usprawnieniem struktur organizacyjnych w spółdzielniach ogrodniczych. Wszystkie te prace miały charakter zespołowy. W ostatniej z wymienionych prac badania i projekt usprawnień opracowywali pod kierunkiem Profesora dzisiejsi pracownicy naukowi: prof. B. Wawrzyniak, dr J. N. Sajkiewicz współdziałający w zakresie tego tematu ze Spółdzielczym Instytutem Badawczym.

Jest rzeczą niewątpliwą, że działalność realizowana w Zakładzie Teorii Organizacji pod kierunkiem prof. Jerzego Kurnala znacznie wykroczyła poza ramy ogólnie przyjęte dla tego rodzaju placówek naukowych. Stało się to wyraźnie widoczne jesienią 1965 r., kiedy to decyzją władz akademickich Uczelni znacznie poszerzono obszar działalności dydaktycznej z zakresu przedmiotów realizowanych przez Zakład Teorii Organizacji. Na mocy tej decyzji, proces dydaktyczny z przedmiotów: „Teoria Organizacji i zarządzania" oraz „Elementy teorii organizacji i zarządzania" prowadzony dotychczas tylko na Wydziale Handlu Wewnętrznego, miał objąć ponadto studentów Wydziału Ekonomiki Produkcji, a wkrótce potem studentów wszystkich pozostałych wydziałów, a więc Handlu Zagranicznego, Finansów i Statystyki oraz Ekonomiczno-Społecznym. Wtedy właśnie doszło do utworzenia Katedry Teorii Organizacji i Zarządzania jako placówki ogólno uczelnianej, chociaż formalnie umieszczonej w strukturze Wydziału Handlu Wewnętrznego.

Uzyskanie przez Zakład Teorii Organizacji formalnego statusu Katedry dało tej nowo utworzonej placówce naukowej pełną samodzielność. Stanowiło to punkt zwrotny w dalszej działalności zespołu kierowanego przez prof. Jerzego Kurnala. Działalność ta była prowadzona z jeszcze większym rozmachem.

## LATA WYTĘŻONEJ PRACY W KATEDRZE TEORII ORGANIZACJI I ZARZĄDZANIA I DALSZYCH JEJ OSIĄGNIĘĆ

O ogromie pracy dydaktycznej Katedry Teorii Organizacji i Zarządzania świadczy liczba i rozmaitość zajęć. Na każdym z pięciu wydziałów SGPiS prowadzono 60 godzin wykładu dla słuchaczy studiów dziennych oraz 4 godziny wykładu dla zaocznych studiów zawodowych wraz z zajęciami konwersatoryjnymi w wymiarze po 10 godzin w małych grupach. Takie same zajęcia były prowadzone dla studentów zaocznych

studiów zawodowych w punktach konsultacyjnych SGPiS w Białymstoku, Olsztynie i Radomiu. Do tego trzeba dodać wykłady w wymiarze 15 lub 20 godzin na studiach podyplomowych, organizowanych wtedy masowo dla potrzeb praktyki oraz seminaria dyplomowe i magisterskie. Od 1965 r. prowadził je nie tylko kierownik Katedry, lecz także jej adiunkci. Do 1978 r. wypromowano w ramach Katedry ogółem kilkuset dyplomowanych ekonomistów i magistrów ekonomii.

Wszakże nie o ilość pracy dydaktycznej wówczas chodziło. Przede wszystkim liczyła się treść przekazywanej wiedzy i metody jej przekazywania, toteż dużym osiągnięciem Profesora Jerzego Kurnala było opracowanie w 1964 r., przy współpracy prof. Trzcienieckiego, tak potrzebnej wówczas w wyższym szkolnictwie ekonomicznym, koncepcji wykładu z teorii organizacji i zarządzania oraz szczegółowego programu zajęć. Koncepcja ta przewidywała podział całego materiału na cztery wyraźnie wyodrębniające się części: ogólnoteoretyczną, budowy instytucji i struktur organizacyjnych, kierowania i decyzji kierowniczych oraz tzw. „historyczną", ujmującą rozwój myśli nad racjonalizacją działań ludzi począwszy od „naukowego zarządzania". [4]

W upowszechnieniu koncepcji wykładu w szkolnictwie wyższym wielce pomocna okazała się książka Profesora opublikowana w 1969 r. i wkrótce potem dwukrotnie wznowiona. [5] Ze swego założenia nie miała być podręcznikiem, jednak przez długie lata była faktycznie podstawowym źródłem wiedzy z zakresu omawianego przedmiotu dla studentów wszystkich kierunków i rodzajów studiów. Wiele zresztą treści zawartych w książce do dziś nie utraciło swej aktualności.

Udostępnienie tej książki nauczycielom akademickim oraz studentom w dużym stopniu unormowało pracę dydaktyczną. Treści wykładów i zajęć konwersatoryjnych prowadzonych przez wielu wówczas już pracowników Katedry mogły być dzięki tej pomocy naukowej lepiej ze sobą skoordynowane. W 1969 r. słuchacze zaocznych studiów zawodowych otrzymali po raz pierwszy materiał informujący ich o tematach kolejnych zajęć konwersatoryjnych, wyznaczonych im zadaniach oraz planie czekających ich dyskusji. Zrodziła się wtedy inicjatywa aktywizacji metod nauczania, początkowo na studiach zaocznych, następnie na studiach stacjonarnych. Dzięki tej inicjatywie popieranej przez Profesora, Katedra mogła się poszczycić pierwszymi w odniesieniu do omawianego przedmiotu aktywnymi metodami przekazywania wiedzy. Planowano ponadto zastosowanie takich pomocy naukowych, jak tablice poglądowe

---

[4] J. Kurnal: *Uwagi na temat koncepcji przedmiotu teorii organizacji i zarządzania.* „Prakseologia" 1966, 23.

[5] J. Kurnal: *Zarys teorii organizacji i zarządzania.* PWE, Warszawa 1969.

w postaci przeźroczy oraz filmy, które miały stanowić wyposażenie gabinetu technik organizatorskich, ponadto prowadzenie zajęć w formie dyskusji panelowej.

Największym osiągnięciem Katedry w aktywizacji metod nauczania były jednotematyczne zeszyty naukowo-dydaktyczne zawierające treść wykładu na dany temat, źródła, część ćwiczeniową składającą się z opisu przypadków, zadań dla słuchaczy, metod rozwiązywania zadań oraz planu dyskusji nad uzyskanymi wynikami. Takich zeszytów opracowanych w latach 1974—1978 przez pracowników Katedry pod redakcją prof. Jerzego Kurnala było 17. Po 1974 r. kiedy wprowadzono obowiązkowe ćwiczenia z „organizacji i zarządzania", wymienione zeszyty stały się pomocą naukową w pracy asystentów po prostu niezbędną. W 1977 r. posłużyły one do rozpoczęcia w Katedrze pod kierunkiem Profesora prac nad nowym podręcznikiem, które zostały zakończone w 1978 r. [6]

Z nie mniejszym rozmachem była wówczas prowadzona w Katedrze działalność naukowo-badawcza. W latach 1966—1967 temat badań dotyczył źródeł i przejawów biurokratyzmu w „Społem" ZSS. Badania te na bezpośredni użytek wymienionej instytucji prowadzili pod kierunkiem Profesora pracownicy Katedry: B. Wawrzyniak, J. Masztalerz i T. Kamińska. Uzyskane przez nich wyniki zostały ponadto przedstawione w formie artykułów, a także stanowiły punkt wyjścia do szerszych badań nad biurokracją w ujęciu teoretycznym, metodologicznym i empirycznym. Ich ukoronowaniem była praca zbiorowa, przygotowana do druku pod redakcją Profesora, wydana w 1972 r. Natomiast w latach 1973—1975, kiedy wdrażano tzw. „Wielkie Organizacje Gospodarcze", zespół pracowników Katedry z inicjatywy Profesora podjął w Zakładach Przemysłu Lotniczego i Silnikowego „Delta" w Warszawie badania nad mechanizmami tej reformy gospodarczej. Dla wielu pracowników Katedry, zwłaszcza młodszych, było to pierwsze zetknięcie się z badaniami naukowymi. Utorowało im to drogę do samodzielnej pracy badawczej na stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych.

Trzeba dodać, że specjalizacja pracowników Katedry zarysowała się już w pierwszych latach działalności tej placówki. W 1969 r. reprezentowane były następujące kierunki badań: biurokracja, procesy integracyjne i dezintegracyjne (J. Kurnal), zachowania produkcyjne jednostek oraz style zarządzania (S. Kwiatkowski), organizacja i jej środowisko w płaszczyźnie przystosowań (W.Gabara), procesy formalizacji i organizacje biurokratyczne (B. Wawrzyniak), zachowania ludzi w organizacjach ze szczególnym uwzględnieniem czynnika psychologicznego (M. Dobrzyński), zastosowanie cybernetyki do teorii organizacji i zarzą-

[6] Podręcznik ten pt. *Organizacja i zarządzanie* został wydany przez PWE w 1979 r., powtórnie w 1981 r.

dzania (J. Masztalerz), metodologiczne problemy teorii organizacji i zarządzania (A. K. Koźmiński). Z wyjątkiem A. K. Koźmińskiego, który już wtedy zajmował stanowisko docenta, u pozostałych pracowników Katedry obrane przez nich kierunki specjalizacji znalazły potwierdzenie w przygotowanych pod kierunkiem Profesora rozprawach na stopień naukowy doktora, jak również w rozprawach na stopień naukowy doktora habilitowanego. Do 1969 r. stopień doktora uzyskało dwóch pracowników Katedry. W latach 1970—1974 dwóch pracowników Katedry uzyskało stopień doktora habilitowanego oraz trzech stopień doktora nauk ekonomicznych, zaś w latach 1975—1978 — trzech pracowników uzyskało stopień doktora habilitowanego oraz dwóch stopień doktora nauk ekonomicznych. Katedra charakteryzowała się więc rzadko spotykanym w uczelniach tempem awansu naukowego pracowników. Dane te dotyczą tylko pracowników Katedry, bowiem liczba przewodów doktorskich ukończonych pod kierunkiem Profesora jest znacznie większa. W latach 1965—1978 Profesor kierował utworzonym przy Katedrze 20—30 osobowym seminarium doktoranckim, które łącznie 25 jego uczestnikom rekrutującym się spośród pracowników nauki, gospodarki i oficerów przyniosło stopnie naukowe. Duża w tym zasługa prof. Jerzego Kurnala ceniącego u swych doktorantów przede wszystkim systematyczność pracy, inicjatywę, pomysłowość i spieszącego z cenną radą, a także z krytyką realizowanych rozpraw.

Ponowna reforma studiów ekonomicznych zapoczątkowana w 1974 r. oraz wdrażanie do wyższego szkolnictwa ekonomicznego tzw. „kierunków studiów", jak również wywierany na uczelnie nacisk, by wprowadzały instytutowe formy działalności naukowo-dydaktycznej zamiast katedr, otworzyło przed Katedrą Teorii Organizacji i Zarządzania pewne perspektywy, zarazem jednak powstały obawy o przyszłe jej losy.

## KATEDRA W OBLICZU NOWYCH ZADAŃ I ZMIAN ORGANIZACYJNYCH

W latach 1976—1978 stanęły przed Katedrą trzy zadania, które można uznać za najważniejsze. Po pierwsze — zorganizowanie kierunku studiów Organizacja i Zarządzanie, zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki; po drugie — nawiązanie szerokiej współpracy z Instytutem Organizacji i Kierowania PAN, będącym wówczas największą w kraju placówką naukowo-badawczą w tej dziedzinie; po trzecie — nawiązanie współpracy naukowej z niektórymi placówkami zachodnioeuropejskimi przy równoczesnym pogłębieniu współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Pradze. Każde z tych zadań zostało w jakimś stopniu zrealizowane.

Zespół pracowniczy Katedry przygotował w 1978 r. program nowego kierunku studiów i projekt tego programu przekazał Ministerstwu. Ponadto, w latach 1977—1979 zorganizowano seminaria z udziałem pracowników naukowych ze Szwecji i Berlina Zachodniego, jak również seminarium z udziałem przedstawicieli WSE w Pradze. Nie udało się natomiast nawiązać trwałej współpracy z IOK-PAN, wskutek likwidacji wymienionego Instytutu. Spowodowało to pewne zahamowanie zamierzeń badawczych Katedry. Największą jednak przeszkodą w dalszym funkcjonowaniu Katedry okazała się reorganizacja, która tej zasłużonej placówce naukowej odebrała status katedry i powołała na to miejsce Zakład Organizacji i Zarządzania.

Z tą zmianą znaczna część zespołu pracowniczego Katedry nie mogła się pogodzić. Wraz z Profesorem odeszli wówczas z Katedry — jednak już po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego — B. Wawrzyniak, M. Dobrzyński i J. Masztalerz. Wśród pozostających w tej placówce pracowników znaleźli się: jeden pracownik samodzielny naukowy, dwóch adiunktów i czterech st. asystentów.

Na tym zakończyła się działalność Katedry Teorii Organizacji i Zarządzania zorganizowanej przez prof. Jerzego Kurnala w 1965 r. i przez Niego kierowanej do 1978 r.

## РЕЗЮМЕ

Проф. Ежи Курналь в 60-е годы принадлежал к немногочисленному кругу представителей научной дисциплины, называемой „теорией организации и управления". Он был одним из наиболее активных последователей этой науки, занимая посты председателя Отделения научного общества организации и руководства, затем вице-председателя его Главного правления, руководящие посты в органах Польской Академии Наук. До настоящего времени проф. Е. Курналь является главным редактором научного журнала „Problemy organizacji" („Проблемы организации"). Самым большим достижением проф. Курналя является основание в 1965 г. в Главной школе планирования и статистики, его родном вузе, кафедры теории организации и управления. Руководя кафедрой до 1978 г., он был инициатором многих исследовательских тем и публикаций, подготовил 30 докторов наук. Два его доктора стали профессорами: Стефан Квятковский и Богдан Вавжиняк, несколько — доцентами. Под руководством проф. Курналя кафедра приобрела значащее положение среди других родственных ей научных организаций, поддерживала широкие связи со многими научными учреждениями за границей.

## SUMMARY

**Professor Jerzy Kurnal belonged to a small group of the 1960's represented by the followers of a discipline called the "theory of organization and management". He was one of the most active propagators of this discipline holding the**

function of President of the Department of The Chair of the Theory of Organization, and next vice-President of The Chair of the Theory of Organization. He also held executive posts in the organs of the Polish Academy of Sciences. Up till now, he has been chief editor of scientific fascicles of The Chair of the Theory of Organization, "Problems of Organization". Professor's greatest achievement was the foundation of the Main Schood of Planning and Statistics which was the mother school of the Chair of the Theory of Organization and Management in 1965. Holding the function of its Head throughout the course of ist existence, until 1978, he started a number of projects to investigate and many publications; he also educated about Professor occupied an outstanding position among similar research centers, it 30 Ph. D. holders. This group includes Professors Stefan Kwiatkowski, Bogdan Wawrzyniak, Wacław Gabera and a few assistant professors. The Chair directed by maintained wide contacts with a number of research institutes abroad.